

МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALARNI SHE'RIYATGA QIZIQISHINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI

Quvondiqova Madina Qandiyorovna qizi

Navoiy davlat pedagogika instituti

Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (maktabgacha ta'lim)

2-kurs magistranti

Annotatsiya: Maktabgacha yoshdagi bolalarda nazmga qiziqishni rivojlantirish, bugungi kunning dolzarb masalalaridan biridir. Nazmiy asarlar orqali bolada turli qobiliyatlar rivojlanadi, nutqi shakllanadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarga she'r yod oldirish orqali Vatanga muhabbat, tinchliksevar, tabiatni asrash, o'zaro hurmat tuyg'ulari shakllantiriladi.

Kalit so'zlar: Sh'er, qobilyat, qiziqish, badiiy adabiyot, usullar, metodlar

Аннотация: Развитие интереса к поэзии у дошкольников является одной из актуальных проблем современности. Посредством поэтических произведений ребенок развивает различные навыки и развивает речь. Путем заучивания стихов у детей дошкольного возраста формируются чувства любви к Родине, миролюбия, сохранения природы, взаимоуважения.

Ключевые слова: Поэзия, способности, интерес, художественная литература, методы, методы

Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalar bilan ishlashda badiiy so'z katta o'rin tutadi. Bolalar xalq ertaklari, she'r, hikoyalar eshitishni yaxshi ko'radilar. Bolalar adabiyoti, avvalo o'zining qiziqarli mazmuni, badiiy obrazlarining go'zalligi, tilning ifodaliligi, she'riy so'zlarning musiqaviyligi bilan bolalarga quvonch baxsh etadi. Ayni vaqtda u bolalarga tarbiyaviy ta'sir ko'rsatadi. Buyuk rus demokratik V.G. Belinskiy bolalar kitobi tarbiya uchun yoziladi, «Tarbiya – buyuk ish, u insonning taqdirini hal qiladi» - degan edi. Badiiy adabiyotning qimmati bolaning har bir jihatdan o'sishiga ta'sir ko'rsatishidadir. Badiiy adabiyot bolaga jonajon o'lka tabiatining kishilarning mehnati va hayotini, ularning qilayotgan ishlari va ko'rsatayotgan qahramonliklarini, bolalar hayotidan olingan voqyealar, bolalarning o'yinlari, ermaklari va qilayotgan mehnatlarini himoya qilib beradi. Kishilarning ichki dunyosini yoritib, ularning xarakterlari, his-tuyg'ulari, xatti-harakatlarini, shuningdek, tasvirlangan hodisalarga yozuvchining munosabatini ko'rsatib, badiiy adabiyot asarlari bolani hayajonlanishga, asar qahramonlariga achinishga yoki ularni qoralashga majbur qiladi. Eng yaxshi badiiy adabiyot asarlari bolalarda biror narsaga yaxshi-yomon, adolatli-adolatsiz, to'g'ri-noto'g'ri deb, o'zlariga xos bir yordam beradi

Bolalar kitobning qiziqarli mazmuni do'stlik, halollik, mehnatsevarlik, o'rtoqlik namunalarini ko'rsatadi. Bolalar badiiy adabiyot asarlari estetik jihatdan tarbiyalashga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Badiiy asarlarning yorqin obrazlari, jonajon tabiatning shoirona manzaralari, she'rlarning musiqaviyligi, tilning o'tkirligi, ifodaliligi bolalarga yoqadi. Bolalar badiiy so'z qudratini his etadilar, uncha katta bo'lmagan ertaklar, xalq ashula hamda she'rlarini tez va osongina eslab qoladilar. Badiiy so'zga muhabbatni ilk yoshdan boshlab tarbiyalab borish zarur, bola bog'chadan maktabga ana shu muhabbat bilan o'tadi va keyinchalik Vatan adabiyotini sevadigan bo'lib qoladi. Xalq og'zaki ijodi - ertaklar, topishmoqlar, maqollar, qo'shiqlarning ko'plari uzoq o'tmishda va hozirgidan tubdan farq qiladigan voqyeligidan tubdan farq qiladigan turmush sharoitida yaratilgan xalq ijodi asarlaridan faqat tarbiya vazifalariga javob beradiganlari tanlab olinadi. Aqlidiroki yoki jasurligi bilan, sabr-toqati yoki mehnati bilan har qanday qiyinchiliklarni yengadigan dovyurak, vijdonli qahramonlar ishtirok etadigan ertaklardan bolalar juda hayratlanadilar, bunday ertaklar bolalarni ijobiy qahramonlarga nihoyatda hayrixoh bo'lishga, yovuzlikka, nohaqlikka, qizg'anchilikka, makr-xiylaga nisbatan murosasiz bo'lishga majbur etadi. Bugungi kunda Internetda bolalar saytlarida osongina topishingiz mumkin eng kichik bolalar uchun kichik kichik kamroq she'rlar juda qisqa va eslab qolish oson. Bolalikda she'rlarni xotiradan o'rganish nafaqat ta'lim, balki tarbiyaviy ahamiyatga ega. Buni ota-onalar va o'qituvchilar bilishadi she'r o'rganish-bu juda muhim. Bu chaqaloqning ufqlarini kengaytiradi, unga she'riyatni idrok etishga o'rgatadi, nutqni rivojlantiradi va kichkina odamning madaniyatini shakllantiradi. Ayniqsa, shu tarzda xotira rivojlanadi va mashq qiladi, ya'ni kichik kichikdan kichik, ikki-uch qisqa jumladan iborat oddiy misralarni yodlash orqali kichik bola rivojlanadi. Siz she'rni ifodali yodlashingiz kerak. Bolada shunday bo'ladi. Agar bularning barchasi his-tuyg'ular va his-tuyg'ularsiz amalga oshirilsa, qofiya chaqaloqqa bema'ni ko'rinadi. Aytgancha, bolalar bog'chalarining ayrim o'qituvchilari ifodali o'qishga alohida e'tibor bermaydilar. Axir guruhda bolalar ko'p. Kollektiv yodlash monoton tovushga aylanadi. Bu noto'g'ri yondashuv. Bu ozgina ma'noga ega bo'ladi. Siz she'rni individual o'rganishingiz kerak. Agar bola bolaligidan she'riy go'zallikka singib ketgan bo'lmasa, u etuk bo'lib, she'rga qiziqmaydi. Biz tayyorladik kichik bolalaringiz uchun juda qisqa va oddiy oyatlar kichik kichik kamroq ob'ektlarning ma'lum xususiyatlarini tavsiflovchi va bolaning rivojlanishi uchun zarur bo'lgan xatti-harakatlar qoidalarini tavsiflovchi mavjud shaklda. She'riy motiv chaqaloqlikdanoq seziladi, shuning uchun siz bolalar bilan ishlashni imkon qadar erta boshlashingiz kerak. Bolalar katta zavq bilan she'r tinglashadi. Ular nasrdan ko'ra osonroq qabul qilinadi. Aksariyat bolalar mualliflari o'z asarlarini she'r bilan yozadilar. Nasrdan farqli o'laroq, she'r charchamaydi va ong ostiga singib ketadi. Oyatlar bolalar tomonidan juda oson eslab qolingani sababli, ota-onalar buni xizmatga olishlari kerak. She'rlar xotirani yaxshilaydi, shuning uchun bolaning umumiy bilim darajasini oshiradi. Yaxshi xotira

maktabda o'tilgan materialni osonroq o'rganishga yordam beradi. Siz va farzandingiz she'riyatni qanchalik tezroq o'rganishni boshlasangiz, maktab darslarida formulalarni yodlash osonroq bo'ladi. She'rni eslab qolishni osonlashtirish uchun, u chaqaloqning yoshiga mos kelishi kerak. Kichkina bolani kattalar uchun she'r o'rganishga majburlamang. Mixalkov, Barto, Chukovskiy yozgan bolalar klassik asarlaridan foydalanish ancha yaxshi bo'lar edi.

Asosiy adabiyotlar:

1. I.A. Karimov. Barkamol avlod orzusi. - T.: «O'zbekiston» - 2000.
2. Babayeva D. R. Nutq o'stirish nazariyasi va metodikasi. - Toshkent, 2018. -334 b.
3. Nishonova Z., Alimova G. Bolalar psixologiyasi va uni o'qitish metodikasi. -T.: "O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg'armasi", 2006. - B. 68.
4. Qodirova F. R., Toshpo'latova Sh.Q., Qayumova N. M., A'zamova M. N. Maktabgacha pedagogika. - T.: "Tafakkur", 2019. - B. 107.
5. Zokirova, S. M. (2016). About the congruent phenomenon in the contrastive linguistics. Sciences of Europe, (8-2 (8)).
6. Зокирова С. М. Контрастный анализ синтаксических слойных установок. Вестник Наманганского государственного университета: Vol, 1 (8), 48.